

Foto: Ulrika Sundbäck

Grattis Henke och David!

Två av Palestinagruppernas medlemmar får av Föreningen för Utvecklingsfrågor, FUF, pris för sitt arbete med Gaza Community Mental Health Program. Ulrika Sundbäck har träffat läkarna David Henley och Henrik Pelling.

– Det unika med Gaza Mental Health är att man kopplar mental hälsa till mänskliga rättigheter. Det har varit en ledstjärna hela tiden, och det är otroligt viktigt, säger barnpsykiatern Henrik Pelling när vi ses i Uppsala hemma hos hans kollega, barnneurologen David Henley.

Gaza Community Mental Health Program startades för 16 år sedan av psykiatern Eyad El-Sarraj. Två år innan, 1988, diskuterade David Henley och Henrik Pelling idén med honom vid ett möte i Uppsala. Eyad El-Sarraj arbetade då för Israel på ett mentalsjukhus som ockupationsmakten drev i Gaza. Inbjuden av Palestinagrupperna hade El-Sarraj kommit till Sverige för att hålla föredrag om hur det då var att leva i Gaza under ockupationen, men fått höra av sin arbetsgivare att han inte var välkommen tillbaka om han åkte. Han valde ändå att åka, och två år senare var hans projekt för mental hälsa i Gaza igång.

– En viktig framgångsfaktor var att man, förutom att koppla samman mänskliga rättigheter med mental hälsa, valde ut olika riskgrupper att arbeta med. I Gaza är barn, kvinnor och politiska fångar särskilt utsatta grupper, säger Henrik.

Att rikta sig till torterade före detta fångar var en bra strategi, menar han. I början hade projektet svårt att få patienter, eftersom psykisk ohälsa i princip är tabu i det palestinska samhället.

– Men i och med att man behandlade fångar som torterats i israeliska fängelser och som betraktades som hjältar så fick man en högre status. Även den rent medicinska behandlingen av epilepsi hjälpte till att i befolkningens ögon legitimera projektet.

David Henley och Henrik Pelling känner varandra väl och det märks när jag träffar dem. De verkar veta det mesta om den andre och hans familj. Ibland under vårt samtal söker de stöd hos varandra eller fyller i när den andre berättar om sin bakgrund. Deras gemensamma engagemang och erfarenheter förde dem samman för länge sedan. Henrik tjänstgjorde redan 1973 som läkare i Ain El-Hilweh, ett palestinskt flyktingläger i Libanon. David arbetade i Libanon 1981 med funktionshindrade barn i flyktinglägret Rashedye. De är båda sedan lång tid tillbaka engagerade i Palestinagrupperna i Sverige; David har varit föreningens ordförande under elva år och Henrik var med och startade Palestinagruppen i Uppsala.

I tolv år har PGS stött barnverksamheten inom Gaza Community Mental Health Program. Henrik och David är ansvariga för projektet inom PGS och skriver ansökningar och rapporter till Sida men bidrar framförallt med sin medicinska expertis.

– Stödet från Sverige kommer framför allt från Sida plus PGS egeninsats som är ungefär 30 000 per år. De senaste åren har vi dessutom kunnat ge extrabidrag via Palestinainsamlingen och organisationen Brödet och Fiskarna som har bidragit med mer än 200 000 kronor direkt till projektet genom oss, berättar David.

David och Henrik åker till Gaza en till två gånger om året för att diskutera verksamheten och se vad de kan bidra med i egenkap av läkare. De medverkar med kunskaper och kontakter, tar emot personer från projektet som besöker Sverige, planerar utbildning och fungerar som bollplank. Allt arbete de har lagt ner är ideellt.

– Vi själva har arbetat med projektet i 15-16 år nu, säger David.

Inom Gaza Mental Health finns det 15 personer som arbetar med barn och i Gaza finns 700 000 barn. Att jämföra med alla dem som arbetar med mental hälsa för barn här i Sverige, där det finns knappt tre gånger så många barn. Över 95 procent av barnen i Gaza har varit med om traumatiska händelser, som att en nära släkting dödats eller att israeliska soldater brutit sig in i deras hem, och många av dem lider av posttraumatisk stress.

– Många har också skadats fysiskt, blivit misshandlade eller beskjutna. Men det finns även en vanlig ohälsa, med barn som till exempel har ADHD eller är deprimerade. Den ohälsan är ungefär som här, säger David.

Att det finns så lite resurser för att arbeta med mental hälsa i Gaza har lett till att man valt att arbeta enligt en nätverksmodell som liknar Community Based Rehabilitation, CBR. Metoden har utarbetats av Världshälsoorganisationen och David hade tidigare använt sig av CBR i sitt arbete med fysiskt funktionshindrade barn och ungdomar i Ramallah.

– Man såg att ett barn som kommit en bra bit på vägen på sjukhuset sedan inte fick någon hjälp när det kom hem. Det fanns inte resurser ute i samhället att arbeta med funktionshindrade barn och all rehabilitering var åt skogen. Då utarbetades en metod, CBR, där man såg till att utbilda nätverket omkring barnen, det vill säga föräldrar, lärare och andra, så att de själva kunde utföra till exempel sjukgymnastik.

Idag baseras Gaza Mental Health till stor del på en CBR-strategi. Även om man behandlar en del barn individuellt så

används mycket av tiden för dem som arbetar inom projektet till utbildning av skolpersonal, fritidspedagoger, föräldrar och dagispersonal.

– Man lär ut hur man ska handskas med till exempel post-traumatisk stress och vad de här personerna kan göra för att hjälpa barnen. Då kan man göra något betydelsefullt trots att man är så få personer, säger David.

Gaza Mental Health har i sitt arbete besökt otaliga institutioner, familjer och arbetsplatser. Man försöker nå så många delar av samhället som möjligt.

– Nu har man till och med fått komma in i Imamskolan och utbilda imamer. Det är till de religiösa ledarna många söker sig när de har problem, berättar Henrik.

Ett stort arbete som Gaza Mental Health gör är att dokumentera vad som händer i Gaza under ockupationen och hur det påverkar befolkningen.

– När Israel började med ljudbomber över Gaza, efter att de israeliska bosättningarna hade utrymts, gjorde man snabbt en undersökning på ungefär 400 barn och effekterna av bombningarna. Gaza Mental Health skrev sedan till Israels Högsta domstol. De lyckades sätta en hård press på HD i och med att enorma mängder olika media i världen rapporterade om deras undersökning, säger Henrik.

Eftersom projektet arbetar med forskning så har man vana av att dokumentera och att göra undersökningar.

Gaza Mental Health arbetar mycket med att få ut sin information och publicerar mycket material i facktidskrifter. Trovärdigheten och statusen för projektet är hög även hos befolkningen i Gaza, säger David och Henrik, och även politiska och andra frågor som rör den interna situationen inne i Gaza belyses.

– Eyad El-Sarraj har inte tvekat att ta upp saker som rör samhället i Gaza oberoende av ockupationen, som till exempel uppföringsfrågor och Jihad, säger Henrik.

En annan faktor för att projektet har lyckats är hur man ordnat

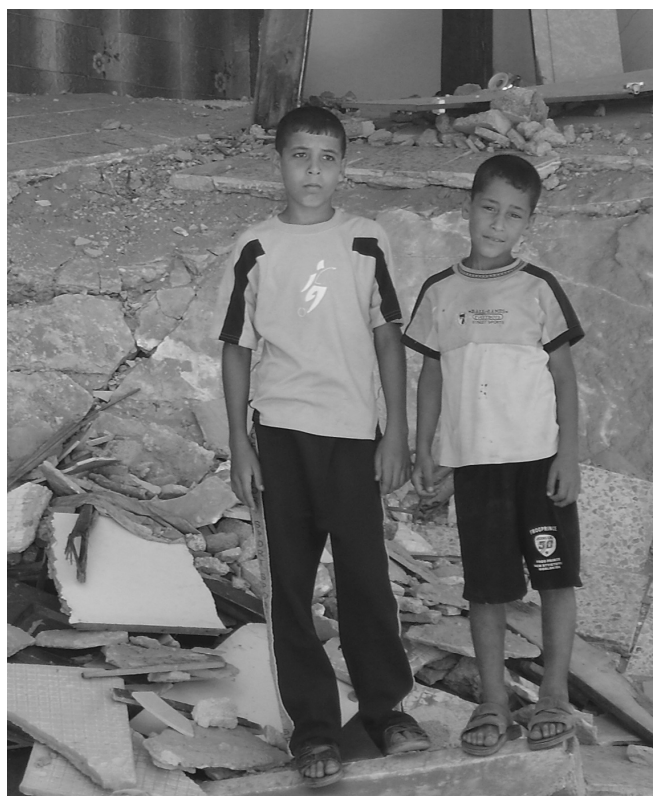

Foto: Catrin Ormestad

Stöd det palestinska folket via Palestinagrupperna i Sverige

Ge en extra julgåva
90 11 57-8

Hjälp PGS att ge stöd till de som drabbats hårt under de senaste årets utveckling på Västbanken, Gaza och i Libanon.

www.palestinagrupperna.se/bistand

sin finansiering. Gaza Mental Health finansieras genom utländska biståndspengar, från till exempel Holland och Sverige.

– Att man från början har satsat på flera olika sponsorer har gjort att projektet inte varit så sårbart, säger Henrik.

Gaza Mental Health har även satsat på att ta dit utländska gäster för föreläsningar och utbildning av personal, för att försöka anpassa frågor till de speciella förhållanden som råder i Gaza.

– Det är viktigt att de har jobbat så att de tar dit personer som hjälper dem med kunskapsfrågor, och håller kurser anpassade för dem, istället för att åka till utlandet och utbilda sig i en helt annan kulturell kontext, menar David.

Förutom det kliniska arbetet, forskningen och nätverksutbildningen har Gaza Mental Health även startat en skola som utbildar bland annat läkare, sköterskor, psykologer med flera i hur man arbetar med Community Mental Health. Kursen är tvåårig och leder fram till ett diplom.

– Det är fantastiskt att man lyckats få igång en utbildning. Ett hundratal personer har gått igenom den, säger Henrik och jämför verksamheten med ett universitetssjukhus.

I november får David Henley och Henrik Pelling pris av Föreningen för utvecklingsfrågor, FUF, för sitt arbete med Gaza Community Mental Health Program.

– Det är jättekul att arbetet uppmärksammas, säger Henrik och ler.

– Det som vi har gjort är bra. Det finns en dialog, för att vi har kunnat upprätthålla en kontinuerlig kontakt. De flesta tycker att man är tokig som åker till Gaza. Men det är viktigt att det finns någon som gör det, säger David.

Ulrika Sundbäck

Föreningen för Utvecklingsfrågor, FUF, delar varje år ut ett pris för insatser inom utvecklingsarbete och bistånd. Priset består av ett diplom, äran och ständigt medlemskap i FUF, plus en middag för pristagarna med gäster. Priset har delats ut sedan 1986.

– Att få priset innebär för många ett erkännande, efter att de jobbat under många år i det tysta, säger Johanna Wallin på FUF:s kansli.

Det är FUF:s styrelse som utser pristagarna. Styrelsen består av personer som arbetar eller har arbetat med bistånd.

I motiveringen till att David Henley och Henrik Pelling får priset står:

"FUF-priset 2006 går till David Henley, barnneurolog och överläkare vid Akademiska barnsjukhuset i Uppsala samt Henrik Pelling, barnpsykiatriker och överläkare vid Barnpsykiatriska Kliniken, Akademiska sjukhuset i Uppsala, för deras mångåriga engagemang och insatser inom projektet Gaza Community Mental Health Program, för att ge palestinska barn med speciella behov och olika former av funktionshinder ett bättre liv och framtidstro."